

KELI ŠTRICHAI VILNIETĖS SKULPTORĖS PORTRETUI. LEONA SZCZEPANOWICZ (1887–1939)

Ilona Mažeikienė

LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUS

Bokšto g. 5, LT-01126 Vilnius

ilona@ldm.lt

Straipsniu siekiama pristatyti menkai žinomą Vilniaus skulptorę Leoną Szczepanowicz (1887–1939), papildyti menininkės biografiją naujais faktais ir, remiantis sukaupta medžiaga, apžvelgti kūrybinį kelią bei nubrėžti tolesnių menininkės kūrybos tyrimų gaires.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Leona Szczepanowicz, tarpukario Vilniaus skulptūra, Stepono Batoro universiteto Dailės fakultetas, Vilniaus dailininkų draugija.

Vilniaus tarpukario kultūra ypatinga ryškių meninių talentų blyksniais. Tačiau ir mažiau žinomi, bet saviti kūrėjai taip pat nusipelnė mūsų dėmesio, o jų kūryba – atidesnių ir gilesnių studijų. Apie vieną jų, Leoną Szczepanowicz, šiandien žinoma nedaug, tik tiek, jog ji buvo Stepono Batoro universiteto Dailės fakulteto klausytoja, Vilniaus dailininkų draugijos (toliau – VDD, lenk. *Wileńskie Towarzystwo Artystów Plastyków*) narė. Buvo vertinama ir mėgstama, du tarpukario dešimtmečius eksponavo savo kūrinius su VDD Varšuvoje ir Vilniuje kaip vienintelė moteris skulptorė greta tokių vilniečių menininkų, kaip Boleslovas Balzukevičius, Petras Hermanovičius, Rapolas Jakimavičius. Buvo pastebėta ir svarbiausiuose „naujosios klasikos“ apologetų, vadinamosios „Vilniaus mokyklos“ arba Liudomiro Sleńdzińskiego rato menininkų, pasirodymuose. Szczepanowicz skulptūros dėl me-

ninės kalbos ypatumų – nuosaikumo ir atpažįstamo originalumo – rado savo vietą bendrame tarpukario meno kontekste. Deja, šios menininkės kūrinių Lietuvoje nėra išlikę. Bene didžiausią jos medžio skulptūrų kolekciją saugo Varšuvos nacionalinis muziejus. Apie skulptorę daugiausia liudija negausi ano meto universiteto archyvų medžiaga, tarpukario spauda, skurdžiai iliustruoti parodų katalogai.

Leona (kitur – Leonja, Leontyna) Jastrzębska-Szczepanowicz (lenk. pasirašinėjo Szczepanowiczowa, Szczepanowiczówna) gimė 1887 m. rugsėjo 14 dieną Gudijos vakaruose, Gardino gubernijoje, Pružanuose¹. Ternopolio dvare prabėgo Piotro ir Bronisławos Baranowskos-Jastrzębskos dukros vaikystė. Šeimai persikėlus gyventi į Vilnių ir mirus tėvui, šešiolikmetė Leona jau

¹ Remiantis archyvine dailininkės byla pavyko aptikti tikslią gimimo datą ir vietą; LCVA, f. 175, ap. 9.XI.13, b. 41, l. 78.

dirbo Wacława Makowskio knygyne Šv. Jono gatvėje. 1906 m., būdama devyniolikos, ištekėjo už Czesławo Szczepanowicziaus, kurį laiką jaunavedžiai gyveno Minsko apskrityje, Dunilove, vėliau sugrįžo į Vilnių.

XX a. 2 dešimtmetyje būsimoji dailininkė pasirinko gana įprastą kelią šiuolaikiškai, iš inteligentų šeimos kilusiai naujų laikų moteriai, mėginusiai ištvirtinti gyvenime, vadinamajai *kobieta nowoczesna*. Studijos inžinieriaus Adriano Baranieckio moterų kursuose tapo pirmąja pakopa siekiant savo pašaukimo. 1913–1914 m. Szczepanowicz mokėsi dailės skyriuje prie Aukštųjų moterų kursų (*Wyższe Kursy dla kobiet im. Adriana Baranieckiego*, 1868–1924), lankytojų pramintuose *Baranneum*, kurie veikė Krokuvos amatų ir technikos muziejaus patalpose. Čia Szczepanowicz mokėsi pas garsią pedagogę, Jeano Paulio Laurenso auklėtinę *l'École Nationale des Beaux Arts* Paryžiuje bei tapytojo Antonio Ostrowskio dukrą Anną Gramatyką-Ostrowską (1884–1958). Tuo metu ji dėstė piešimo pagrindus, o tapybos mokė profesorius Wincenty Wodzinowski (1886–1940). Šis menininkas savo auklėtinėms diegė tautinių folklorinių motyvų bei alegorijų pomėgį, skatino natūros studijas.

Anot Marios Zientaros, tyrinėjusios Lenkijos moterų meno edukaciją, Krokuvos kursų steigėjas Adrianas Baranieckis, pabuvojęs Anglijoje, visą ten sukaupytą patirtį ir energiją skyrė moderniai kursų programai parengti ir įgyvendinti. Iš arčiau susipažinus su vakarietiška edukacijos tradicija Londone, naujai steigiami kursai buvo sumanyti kaip universiteto mokymo prototipas ir turėjo apsiriboti viešomis paskaitomis jaunimui, tačiau ilgainiui tapo svarbiausia to meto merginų ir moterų, negalėjusių siekti universitetinio išsilavinimo, išsimokslinimo vieta. Kursuose buvo kviečiami dėstyti universiteto pedagogai, o tai lėmė aukštą studijų kokybę. Lankytojomis galėjo tapti visos be išlygų pilnametės, šešiolikos metų sulaukusios merginos, tačiau, skirtingai nuo universitetinių mokyklų, kursai baigimo diplomo neišduodavo. Baranieckio kursai Krokuvoje buvo laikomi vieni populiariausių tarp

Lenkijos bei aplinkinių teritorijų moterų, siekiančių pasirinkto profesinio išsilavinimo². Vienu metu juose mokėsi net iki 200 klausytojų. Mokinių skaičiumi kursus lenkė tik Varšuvoje veikusi Wojciecho Gersono (1876–1901) dailės mokykla.

Pasak Zientaros, iki XIX a. pabaigos Lenkijoje moterys faktiškai negalėjo lygiai su vyrais siekti aukštojo išsilavinimo. Dauguma menų gabių moterų mokėsi užsienyje arba privačiai, ir dėl to, suprantama, kentėjo studijų kokybė. Toks mokymosi būdas buvo apribotas kuklesnėmis galimybėmis ir akivaizdžiai nusileisdavo išsilavinimui, kurį galėdavo suteikti to meto akademijos. Mokymasis namuose dažniausiai apsiribodavo vien kopijavimu, todėl menko natūros studijų įgūdžiai, o pačios besimokančiosios negaudavo reikalingų žinių, kurios oficialiose dailės institucijose ir akademijose buvo perteikiamos studentams – anatomijos, meno istorijos ir kitų disciplinų³.

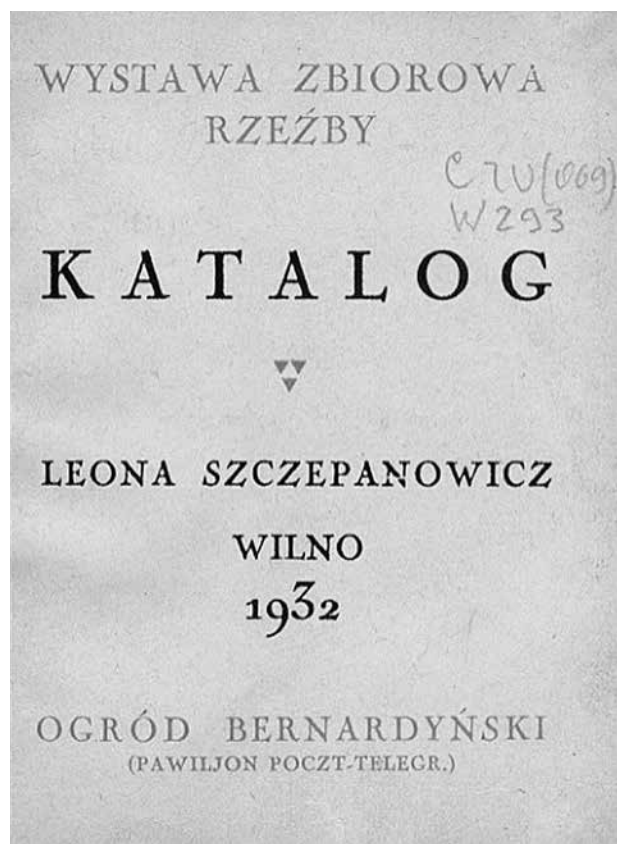
Zientaros teigimu, XIX a. 7 dešimtmetyje susiklosčius palankioms sąlygoms bei pažengus amerikietiškos ir europietiškos emancipacijos procesams bei tendencijoms, pasiekusios Lenkiją iš Vakarų, pradėjo rasti privatūs profesiniai kursai ir mokyklos moterims, norinčioms įgyti dailės amatų specializaciją. Varšuvoje panašių mokyklų buvo net keliolika, o Krokuvoje – keturios, to meto Lvove – dvi. Didžioji jų dalis veikė neilgai, subūrė palyginti nedidelius pedagogų bei mokinių kolektyvus. Be abejo, tokių mokyklų būta užsienyje – Paryžiuje, Miunchene, Vienoje ir Berlyne, o pačios populiariausios moterų tarpe buvo *Julian* bei *Colarossi* akademijos, veikusios Paryžiuje, *Damen Academie der Kunstlerinnenverein* Miunchene. To meto Lenkijoje buvo daug siauresnės ir labiau ribotos galimybės siekti

2 Moterų kursuose buvo mokomasi viename iš penkių pasirinktų skyrių: istorijos, literatūros, gamtos, namų ūkio bei dailės. Mokslas truko apie vienerius metus, o antraisiais veikimo metais, 1869-aisiais, buvo prailgintas iki dvejų ir apsiribota trim skyriais – literatūros, gamtos bei dailės.

3 Maria Zientara, *Artystki polskie i ich sztuka od XVI do XIX wieku*, [interaktyvus], [žiūrėta 2011-03-14], http://mhk.pl/wy-dawnictwa/krzysztofory_spis_tresci24_4.

aukštojo dailės išsilavinimo. Pavyzdžiui, Varšuvos dailės mokykloje moteris pradėta priiminėti 1906-aisiais, o Krokuvos dailės akademijoje – tik nuo 1920 m. (panašiai ir Vilniuje, įsteigus Stepono Batoro universiteto Dailės fakultetą). To meto studentų sąrašuose moterų buvo mažuma, nes neturintiems brandos atestato, kuriam įgyti buvo keliami itin aukšti reikalavimai, ir išsimokslinimas namuose neretai nebuvo juo įvertinamas, taigi merginos galėjo studijuoti tik laisvųjų klausytojų teisėmis arba koreguojant mokymo programą, atsisakant anatomijos, tam tikrų kompozicijos disciplinų, anot Zientaros, negalėjo piešti akto iš natūros net iki XIX a. 9 dešimtmečio.

Veikiausiai lemiamos reikšmės Szczepanowicz, kaip menininkei, turėjo tolesnės dailės studijos Maskvoje, trukusios šešerius metus. 1915–1917 m. Leona mokėsi Tapybos, skulptūros ir architektūros mokykloje (rus. *Московское училище ваяния и зодчества*), Piotro Kelino (Пиотр Келин, 1874–1946) ir Iljos Maškovo (Илья Машков, 1881–1944) studijose. Nuo 1917 m. papildomai lankė privačią skulptūros dirbtuvę pas Aną Golubkiną (Анна Голубкина, 1864–1924), Auguste'o Rodino mokinę. Čia būsimoji Vilniaus menininkė įgavo naujos, originalios meninės patirties. Ją, matyt, bus paveikęs ir kūrybinis Golubkinos *credo* – gilus psichologinis natūros perpratimas, kūrynyje besitransformuojantis į poetinį simbolį. To meto skulptorės darbuose išryškėjo pačios įvairiausios impresionistinės, simbolistinės dailės apraiškos, buvo juntami ir modernio stiliaus atgarsiai. Tapybiškas formos traktavimas, energinga jos modeliūtė, Golubkinos skulptūrų emocionalumas, formaliai žiūrint, net ir alegorinės skulptūrų temos vėliau rado savo vietą jaunosios Szczepanowicz kūryboje. Besiformuojančiai kūrėjai imponavo paprastos, nesunkiai prieinamos, visuomet po ranka esančios medžiagos. Medžio bei molio, kaip kūrybinės medžiagos, pasirinkimas tarsi palengvino ir pagreitino kūrybinio sumanymo įgyvendinimą, kartu skatino dailininkę imtis atskleisti dekoratyvines bei plastines pasirinktų medžiagų savybes. Kur kas ma-

1. Leona Szczepanowicz skulptūrų parodos, vykusios 1932 m. Vilniuje, Pašto ir telegrafo paviljone Bernardinų sode, katalogo viršelis

The cover image of Leona Szczepanowicz sculpture exhibition, at Post and Telegraph pavilion in Bernardine Gardens in Vilnius in 1932

žiau vilnietę bus paveikusi socialinė Golubkinos portretų charakteristika.

1918–1921 m. Szczepanowicz lankė Maskvos Stroganovo techninio piešimo klasę bei reorganizavus antrąsias laisvąsias dailės dirbtuves (rus. *II свободные художественные мастерские*) klausė skulptūros kursą pas Sergejų Konenkovą (Сергей Коненков, 1874–1971). Iš šio jautraus pedagogo menininkė perėmė esminius darbo su medžio plastika įgūdžius. Vėlesnėse kamerinėse Szczepanowicz skulptūrose atsispindės stichinių gamtos jėgų siausmo, pasakiško, pirmapradžio grožio atgarsiai, išvelgti mokytojo Konenkovo kūryboje (padavimų, legendų personažai,

savo raiška artimi liaudiškiems raižiniams, nuogo kūno plastika aktuose).

Sugrįžusi po studijų Maskvoje, Szczepanowicz apsigyveno Vilniuje, Kalvarijų g. 69. 1922–1923 mokslo m. dirbo asistente Stepono Batoro universiteto Dailės fakulteto keramikos dirbtuvėse⁴, o 1923–1924 mokslo metais įrašyta kaip instruktorė vienerius metus Zbigniewo Pronaszko vestose trečiose dekoratyvinės tapybos dirbtuvėse⁵, Pilies g. 11. Tada ji buvo ir vienintelė moteris tarp fakulteto personalo. Maždaug tuo pat metu dailininkė buvo laisvoji Dailės fakulteto klausytoja.

Skulptūriniais darbais menininkė debiutavo kasmetinėse ataskaitinėse fakulteto studentų 1926–1930 metais rengtose parodose. Studijų Vilniuje laikotarpiu išryškėjo jos polinkis kurti iš medžio, gipso bei molio. Kamerinėms jos skulptūroms būdingas siužetiškumas, individuali stilizacija. Ryškiai išsiskyrė kompozicijos alegorinėmis ir pasakų temomis. Menininkė kūrė ir sakralinę skulptūrą, portretus, rečiau ėmėsi ryškiau skambėjusių socialinių nūdienos temų.

Grotesko ir literatūrinio pasakojimo elementus, kaip yra pastebėjęs Jerzis Malinowski⁶, dailininkė pasitelkia didesniai meniniam įtaigumui pasiekti. Neretai savo medinių skulptūrų ir reljefų fragmentus ji polichromuodavo, tiesiog ranka paspalvindavo atskirus kūrinių fragmentus, įvesdama papildomas, kartais kiek disonuojančias spalvas. Dvejopą žiūrovo reakciją į tokį menininkės pasirinkimą iškalbingai iliustravo dvi kritikų nuomonės. Vieni šiuose eksperimentuose teigė įžvelgią sąsajas su novatorišku ir atraktyviu Ludomiro Sleńdzińskio pomėgiu spalvinti reljefą, vadinamuoju *sculpto-malerei*⁷ fenomenu, išryškėjusiu tre-

čiojo dešimtmečio pradžios tapybinėje kūryboje, kiti išsakė griežtai nepalankų, itin kritišką požiūrį. „Toks išmarginimas nepriededa skulptūroms santūrumo ir rimties, priešingai, tik pigumo, prastumo“⁸.

Szczepanowicz buvo įtakingos Vilniaus dailininkų draugijos narė ir tarp ten susibūrusių menininkų vienintelė moteris skulptorė. Pirmą kartą su šia Sleńdzińskio bendraminčių grupuote pasirodė 1926-aisiais. Tuomet parodoje dalyvavo viešnios teisėmis. Tapusi tikrąja nare, 1927 m. dalyvavo draugijos surengtoje parodoje Varšuvos „Zachętos“ galerijoje. Nepretenzingus menininkės kūrinius pastebėjo parodos recenzentas Wacławas Husarskis, išskyręs skulptorę kaip vieną įdomesnių kūrėjų greta Ludomiro Sleńdzińskio, Mykolo Raubos bei Bronislovo Jamonto. 1928 m. VI kasmetėje paveikslų ir skulptūrų parodoje Vilniuje rodė medines skulptūras: moters aktą, *Vandenį, Močiutę, Onką*, reljefą *Demonas*. 1930-aisiais vienintelė iš Vilniaus dalyvavo pirmojoje lenkių moterų parodoje, surengtoje Bydgoščio miesto muziejuje⁹. Tais pačiais metais savo darbus eksponavo Varšuvos „Zachętoje“, jubiliejinėje dešimtojoje Vilniaus dailininkų draugijos parodoje, kur, anot Husarskio, pasirodė kaip tikra „Vilniaus mokyklos“ atstovė. Be medžio skulptūrų (*Demonas, Audros pranašas, Muselė, Kaukė, Adomas ir Ieva, Madona su lelija, Marche funebre*), Varšuvos parodoje eksponavo 2 akvareles¹⁰. 1931 m. grupinėje parodoje Vilniuje rodė skulptūras *Vaikai, Vasara*, akvarelinį portretą bei keletą peizažų – parko vaizdų¹¹. 1932 m. pašto

4 LCVA, f. 175, ap. 9.XI.13, b. 41, l. 78.

5 „Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1923/1924“, in: *Universitas Vilnensis Batoreana*, Wilno: Józef Zawadzki, 1923, p. 34.

6 Jerzy Malinowski, „Kultura artystyczna Wilna 1893–1946“, in: *Wileńskie środowisko artystyczne*, kat., Olsztyn, 1989, p. 31.

7 Mieczysława Treterio į mokslinę apyvertą įvestas terminas netradiciniam Ludomiro Sleńdzińskio kūrybiniam principui – pomėgiui tapyti paveikslą ant medinio reljefo arba gipsinio užpildo pagrindo, vėliau auksuojant ir taip įvedant į paveikslą reljefą bei atsiremiant į menininkui artimą senųjų cecho meis-

trų ir amatininkų patirtį; Mieczysław Treter, *Sztuka polska i polskie życie: (Dział Sztuki na P.W.K. w Poznaniu I dziesięciolecie 1918–1928)*, Tow. Wydawnicze, p. 307–309.

8 *ergo* (Kazimiera Adamska-Rauba), „VI Doroczna Wystawa Obrazów ir Rzeźb W. T. A. P.“, in: *Słowo*, 1928 06 06, p. 2.

9 *Polskie życie artystyczne w latach 1915–1939*, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, red. Aleksandr Wojciechowski, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, 1974, p. 221.

10 *Katalog wystawy jubileuszowej Wileńskiego Towarzystwa Artystów Plastyków w pałacu Po-Tyszkiewiczowskim w Wilnie*, Wilno: Lux, 1930, p. 4.

11 *Stała wystawa sztuki w Wilnie*, kat., Wilno, 1931 03 01 – 04 01, p. 4.

ir telegrafo paviljone Bernardinų sode Vilniuje dailininkė surengė ataskaitinę personalinę parodą, kurioje eksponavo 55 kūrinius – daugiausia medžio, molio bei gipso skulptūras, akvareles, aliejumi tapytus paveikslus bei piešinius sangvinu. „Beveik visose [skulptūrose] tema užgožia formą. Literatūra prislegia ir nužudo skulptūrą“, – po šio vernisažo rašė *Słowo* recenzentė *ergo*¹². Bene ryškiausia tapo paskutinioji, pomirtinė dailininkės paroda, surengta ir atidaryta po ilgesnės pertraukos, 1939 m. liepos mėnesį Vilniaus dailės ir kultūros sklaidos draugijos (*Wileńskie Towarzystwo Szerzenia Kultury Sztuk Plastycznych*) rūpesčiu. Joje buvo eksponuotas bemaž visas menininkės kūrybinis palikimas – 90 skulptūrų bei 70 tapybos kūrinių¹³.

Skulptorės Leonos Szczepanowicz kūryba praturtino tarpukario Vilniaus dailę nauja menine patirtimi. Jos, kaip ir kitų vilniečių skulptorių Rapolo Jakimavičiaus, Česlovo Šembergo, jaunųjų Dailės fakulteto absolventų Tadeuszo Godziszewskio, Grigorijaus Andrejevo, Halinos Modelskos, kūryba vis dar lieka savotiškame šešėlyje, nes nesulaukė tiek tyrinėtojų dėmesio, kiek jo gavo to meto tapybos ar grafikos meistrai. Tarpukario Vilniuje dominavo monumentalioji, paminklinė, eksterjerams skirta skulptūra, kurios ir reikėjo to meto visuomenei, – buvo skelbiami ir vykdomi įvairių paminklų konkursai, lydimi daugybės atgarsių ir svarstymų ano meto spaudos puslapiuose. Tuo tarpu Szczepanowicz kūrė kamerinę, mažųjų formų skulptūrą. Jos meninei pasaulėžiūrai netikėtai gimininga pasirodė ne tokia populiari rusų „sidabro amžiaus epocha“, Golubkinos ir Konenkovo dailės pamokos paliko jos kūryboje nemažai modernio bei *art deco* stilių atgarsių.

Gauta 2012-11-05

12 *Polskie życie artystyczne w latach 1915–1939*, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, red. Aleksandr Wojciechowski, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, 1974, p. 278.

13 *Wystawa zbiorowa rzeźby, Leona Szczepanowicz*, kat., Wilno, Ogród Bernardyński, Pawiljon poczt-telegr., 1932.

ŠALTINIAI

Asmeninė Stepono Batoro universiteto Dailės fakulteto studentės Leonos Szczepanowicz byla, in: *LCVA*, f. 175, ap. 9.XI.13, b. 41, l. 78.

LITERATŪRA

- ergo* (Kazimiera Adamska-Rauba), „Salon Wiosenny. Uwagi o wystawach w ogóle, *Vernisage VI Dorocznej Wystawy Obrazów i Rzeźb W. T. A. P.*“, in: *Słowo*, Wilno, p. 2.
- ergo* (Kazimiera Adamska-Rauba), „VI Doroczna Wystawa Obrazów ir Rzeźb W. T. A. P.“, in: *Słowo*, Wilno, 1928 06 06, p. 1–2.
- Huml Irena, „Wileńskie Towarzystwo Artystów Plastyków“, in: *Polskie życie artystyczne w latach 1915–1939*, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, red. Aleksandr Wojciechowski, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, 1974, p. 571.
- Katalog VI dorocznej wystawy obrazów i rzeźb W. T. A. P.*, Wilno, 1928.
- Katalog wystawy jubileuszowej Wileńskiego Towarzystwa Artystów Plastyków w pałacu Po-Tyszkiewiczowskim w Wilnie*, Wilno: Lux, 1930.
- Kisielewski Andrzej, „Uwagi o rzeźbie międzywojennego Wilna“, in: *Wilno i kresy północno-wschodnie*, t. II: *Kultura i trwanie*, red. Elżbieta Feliksiak, Alicja Kisielewska, Białystok, 1996, p. 191–205.
- Malinowski Jerzy, „Kultura artystyczna Wilna 1893–1946“, in: *Wileńskie środowisko artystyczne*, kat., Olsztyn, 1989, p. 31.
- Poklewski Józef, *Polskie życie artystyczne w międzywojennym Wilnie*, Toruń, 1994.
- Ruszczys Ferdynand, *Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w latach 1919–1929*, Wilno: Józef Zawadzki, 1931.
- Ruszczys Ferdynand, *Dziennik II: W Wilnie*, Wilno: Józef Zawadzki, 1931, p. 275.
- „Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1923/1924“, in: *Universitas Vilnensis Batoreana*, Wilno: Józef Zawadzki, 1923.
- Stala wystawa sztuki w Wilnie*, kat., Wilno, 1931 03 01 – 04 01.
- Sztuka: Malarze, rzeźbiarze, graficy, fotograficy*, oprac. Mieczysław Jackiewicz, in: *Encyklopedia ziemi Wileńskiej*, t. 3, Bydgość: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, 2005 (rankraštis).
- Szubert Piotr, *Rzeźba polska na przełomu XIX i XX wieku*, Warszawa, 1995.
- Wystawa zbiorowa rzeźby, Leona Szczepanowicz*, kat., Wilno, Ogród Bernardyński, Pawiljon poczt-telegr., 1932.

INTERNETINĖS PRIEIGOS

Zientara Maria, *Artystki polskie i ich sztuka od XVI do XIX wieku*, [interaktyvus], [žiūrėta 2011-03-14], http://mhk.pl/wydawnictwa/krzysztofory_spis_tresci24_4.

A FEW STROKES FOR A VILNIUS
SCULPTRESS' PORTRAIT.
LEONA SZCZEPANOWICZ
(1887–1939)

Ilona Mažeikienė

KEYWORDS: Leona Szczepanowicz, sculpture of interwar Vilnius, Arts Faculty of Stefan Batory University, Vilnius Artists Society.

SUMMARY

The article introduces the little-known Vilnius sculptress Leona Szczepanowicz (1887–1939), supplies new facts for her biography, reviews her creative path and outlines benchmarks for further research of her work.

There are no works by this artist left in Lithuania. Possibly the biggest collection of Szczepanowicz wood sculptures is held at the National Warsaw Museum. The information about her comes from sparse archive material, interwar press and poorly illustrated exhibition catalogues.

The taking of versatile art studies (art department of Adrian Baraniecki Higher Courses for women, Moscow Painting, Sculpture and Architecture school, the private sculpture study of Ana Golubkina, and Stroganov's technical drawing class) nurtured an original and distinctive artistic personality who faithfully followed her own chosen path. While residing in Vilnius, Szczepanowicz used wood, plaster and clay to create small-scale sculptures. Her sculptures are noted for a vivid narrative subject and strong style. The sculptress enjoyed creating compositions on allegoric and fairy tale themes. She exhibited her work at the exhibitions of Vilnius Artists Society (Polish *Wileńskie Towarzystwo Artystów Plastyków*) and was the only woman among her contemporaries' sculptors of Vilnius.